

**Men arefe nefsehu fekad arefe Rabbehu
(Nefsini bilen Rabbini bilir)**

Nefs Nedir?

Yayınlama Tarihi: 24.01.2021

Nefs, tasavvufun en temel ve en önce anlaşılması gereken kavramlardan biridir. Bu nedenle her mutasavvıf bu konu hakkında görüş ileri sürmüştür. Bu görüşler temelde birbirinin aynıdır. Ancak ifade edilişleri birbirinden farklıdır. Hepsinde hakim olan ortak görüşü şöyle ifade edebiliriz: Nefs edep aykırılığına mahkum ve kul da edepli olmaya memurdur. Nefsin yaratılışı gereği, sürekli sahibini isyan ve muhalefet meydanına çekme isteğine karşı, o kul da onu kötü isteklerden döndürmeye ve yıldırmaya çalışır. Onun için nefsinin ipini serbest bırakan kimse, onun kötülüklerine hem sebep hem de ortak olmuş olur.

Kuşeyri (ks), tasavvuf ilmine dair Risalesinde, nefis için şunları söylemektedir:

Sözlükte bir şeyin nefsi onun varlığı demektir. Sufilere göre nefis vücut, kalıp (cisim) anlamlarına değil, kulun kötü özellikleri ve yerilecek huy ve fiilleri anlamına gelir.

Kulun kötü özellikleri iki türdür:

1) Kendi iradesi ile kazandığı günahlar. Bunlar nefse ait hükümlerdir. Bunlar ya haram veya mekruh olan şeylerdir.

2) Yerilecek huylar. Bu kötü huyları sürekli terbiye ile yok etmek, temizlemek mümkündür. Bunlar nefsin kibir, gazap, kin, haset, kötü huy, tahammülsüzlük vs. gibi kötü huylardır. Bunlar yerilen ve kötölenen huylardır.

Nefsin kötü huylarının en çetini, bu gibi kötü özelliklerin güzel olduğunu düşünmesi, kendisini değerli görmesi, başkaları tarafından takdir beklemesidir. Nefsin bu düşüncesi gizli şirk olarak telakki edilmiştir.

Nefsi terbiye ederken, onun arzularını terk etmek, isteklerinin aksine hareket etmek gibi yöntemler, açlık, susuzluk ve uykusuzluk gibi nefsi güçsüz hale getirecek yöntemlerden daha tesirlidir.

Nefs, insanın bedenine kötü huyların yerleşeceği bir yer olarak konulmuş bir manevi varlıktır. Ruhu bedende güzel ahlakları taşıyan bir manevi varlık olduğunu düşünüyorsak, nefsinde bunun tam aksine kötü huyları taşıyıcısı olan bir manevi varlık olarak düşünebiliriz. Nefst ve ruh tıpkı melekler ve şeytanlar gibi latif (görünmeyen) cisimlerdir. Nasıl ki bedenimizde görmenin mahalli göz, duymanın mahalli kulak, koklamanın mahalli burun ise batınımızda da iyi huyların mahalli ruh, kötü huyların mahalli ise nefstir.

Nefsin Mertebeleri

Erzurumlu İbrahim Hakkı (ks) Hazretleri Marifetname adlı eserinde nefis ve mertebeleri hakkında şunları söylemektedir:

İslam alimleri ne göre insanın iki çeşit ruhu vardır. Bunlardan birincisi hayvani, diğeri ise insani ruhudur. Hayvani ruh denen latif bir cevher, bir buhardır ki, bedendeki hayat, duygu, hareket ve iradeyi taşır. Bu ruha şehvani nefis veya hayvani nefis denir.

İnsan ruhu denilen cevherse Nefs-i Natika (Konuşan nefis) dir. Bu nefis Emmare, Levvame, Mülhime, Mutmainne ile Râziye ve Kâmile adlarıyla adlandırılmışdır. Eğer ruh şehvani nefsin her dediğini yapar ve ona itaatli olur, her haliyle ona uygun hareket ederse ve onun hükmü altında olursa buna nefis-i emmare denir. Eğer ruh şehvani nefsin verdiği emirleri sükunetle karşılar, Allah'a bağlı olur ve fakat kendisinde fani şehvetlere meyli varsa, ona da levvame nefis denir. Eğer bu meyil yok olup şehvani nefis ile mücadelede metanet gösterirse ve kendi iç alemine dönerek ilham almaya kabiliyet kazanırsa, buna da mülhime denir. Eğer şehvani nefsin hükmü altından çıkıp ubudiyet makamına erişirse ve ıztırapları dindiyse, bütün şehvetlerini tamamen susturmuş ise, buna da Mutmainne denir. Eğer bu makamdan da ilerleyip bütün makamları gözünden atmış ve bütün dileklerinden vazgeçip fani (yok) olmuş ise buna Râziye ismi verilir. Eğer bu hali kemal derecesini bulur, Allah yanında makbul (beyenilmiş) olur ve insanların yanında kalplerinin sevgilisi olmuşsa, Buna da Marziyye adı verilir. Eğer bütün kemal sıfatlarına sahip olur ve bütün insanlar için halkın içine dönerse, buna da Nefs-i Kâmile adı verilir.

Nefs bir latif varlık olup ruhun bedene indirilmesi ile meydana gelmiştir. Bazı alimler nefis ile ruhu kast ederler. Fakat nefis ruhtan bağımsız bir varlıktır. Ruh ve beden evlenmesinden doğan çocuklardan biri nefis iken diğeri kalptir. Övülmüş bütün Ruhani ve Ulvi sıfatlar kalpte bulunur. Yerilmiş bütün sıfatlar ise nefste bulunur. Ancak nefis, ruh ve beden ailesinin ferdi olduğundan kendisinde beka sıfatı ve ruhaniyet ile ilgili bazı övülmüş sıfatlar da bulunur.

Nefs, hile ve tuzaklarının sonu olmayan dost yüzlü bir düşmandır. Şerrini def etmek ve onu yenmek büyük bir iştir. İnsanın etrafındaki kafirler ve şeytanlar gibi düşmanlardan nefis daha tehlikelidir. Bu nedenle bir hadiste “Senin en büyük düşmanın iki tarafının arasında bulunan nefisindir” buyurulmuştur.

Nefsini Bilen Allah'ı Bilir

Nefsini bilen muhakkak Allah'ı da bilir. Nefsini bilen Allah'a yakın ve mutlu, bilmeyen ise O'ndan uzak olur. Nefsini bilen alemin gizliliklerini de bilir. Bu fani aleme önem vermez ve sonsuz kurtuluşa erişir. Nefsini bilen fâzıldır, bilmeyen ise Hakk'tan gafildir.

Kutsi Hadis: *“Ey Ademoğlu! Nefsini bilen gerçekten beni bilir. Beni bilen de mutlaka beni ister. Beni isteyende bulur ve dileklerine erer. O zaman gönlünde benden başkası yaşamaz.”*

Nefsini bilen kanaatkar, iffetli ve doğru olması, kalbinden Allah'tan gayrısını atması gerekir. Cenab-ı Hak, Davud (as)'a *“Nefsini bil ki Beni bilesin”* diye buyurmuş. Davut (as) da *“Ya Rabbi! Nefsimi nasıl bileyim ve Seni nice tanıyayım?”* diye sormuş. Allah da ona *“Nefsinin aciz, zayıf ve fani olduğunu bil ki, Benim kuvvetli, kudretli ve bâki olduğumu bilesin ve ondan Beni Benimle bulasın”* diye cevap vermiş.

Nefsin Tezkiye Edilmesi

Allah Teâlâ şöyle buyurmuştur: *“Her bir nefse ve onu düzenleyene, ona hem kötülüğe, hem de ondan sakınma yoluna ilham edene yemin olsun ki nefsini maddi ve manevi kirlerden arındıran felaha erer.”* (şems, 91/7-10)

Nefsi terbiye etmek, onu salahâ ulaştırmak ve emmârelik (kötülüğü emreden) sıfatının mutmainnelik mertebesine ulaştırmak büyük bir iştir. Bu bakımdan insanın mutluluğunun kemâli nefsin tezkiyesindedir. Bahtsız olmanın zirvesi de nefsinden gafil olmaktır. Çünkü yukarıdaki ayette *“nefsini maddi ve manevi kirlerden arındıran felah bulur”* denilmiştir.

Nefsin terbiyesi ve tezkiye edilebilmesi için onu tanımak gerekir. Nefsi tanımak için de Hakk'ı tanımak gerekir ki, bir hadiste *“Nefsini bilen Rabbini de bilir”* buyurulmuştur. Bu anlamdaki marifet (bilme) her mutluluğun başıdır. Bunun içinde nefsin terbiyesinin kemale ulaşması gerekir. Bu kemale erişme olmadan Hakk'ı bilmeyi gerektiren gerçek bilgiye ulaşılmış olmaz.

Tarikat ehline göre, nefis, kaynağı olan kalbin bir sureti olup latif bir buharıdır. Buna hayvani ruh da denir. O bütün yerilmiş sıfatların kaynağıdır. Bu nedenle Hakk Teâlâ *“nk nefis şiddetle kötülüğü emreder”* (Yusuf, 12/53) buyurmuştur.

Nefis, insanın bedeninin bütün bölüm ve organlarına yayılmıştır. Hayvanların da nefisleri vardır. Hayvanların nefislerinin tamamı onların beden ve suretleri ile ilgilidir. Fakat insan nefsinde diğer hayvan nefislerinde bulunmayan ayrı bir özellik vardır. Bu zellik beka özelliğidir. Bu insan nefsinde beka aleminde verilmiş olan bir tattır. Bu zellik nefis bedenden ayrıldıktan sonra, nefis ister cennette

olsun isterse cehennemde bulunsun, hep baki kalır. Bu yüzden “orada ebedi olarak kalırlar” buyurulmuştur. Hayvanların nefsleri için böyle bir şey yoktur. Onlarda beka aleminden hiçbir tat bulunmaz. Bedenlerinden ayrılınca yok olurlar.

İnsan nefsinde bir tadı bulunan beka sıfatı iki çeşittir: Birincisi daima var olmuş ve var olacak olan Hakk Teâlâ'nın bekasıdır. İkincisi ise, daha önce olmayan fakat Hakk'ın bekası ile var olan ve bundan sonra var olmaya devam edecek olan ruhların, melekût ve ahiret alemlerin bekasıdır. Bu bekâ, önceden yok iken onu Allah yarattı ve ebediyen baki kalacaktır.

İnsan nefsi bu iki beka çeşidinden tat almıştır. İnsanın Hakk'tan aldığı bekâ, Adem'in hamurunun yorulma zamanında olmuştur. Hakk Teâlâ Adem'in yaratıldığı toprağı yerleştirdiği en güzel vasıflardan biri bu ebedi bekâdır. Ruhların tattığı bekâ ise “*ona ruhumdan üfledim*” (Hicr, 15/29) işlevi ile ruh ve beden birleşmesinden sonra ortaya çıkmıştır.

Dünyaya gelen çocuğun bedeninde ruhun yanı sıra nefis de oluşmuştur. Çocuk buluğa erişince onunla birlikte kendi kemaline ulaşır. Böylece nefis şeriatın gerekli gördüğü görevleri yerine getirme gücüne ulaşmış olur.

Nefsin iki zati sıfatı vardır. Diğer bütün yerilmiş sıfatlar bu iki asıldan ortaya çıkar. Bu iki sıfat hevâ ve gazaptır. Bu iki sıfat dört unsurun (toprak, su, hava, ateş) özelliğini taşır. Hevâ, “*inmekte olan yıldız ant olsun ki*” (Necm, 53/1) ayetinde zikredildiği gibi aşağı doğru meyillidir. Bu aşağıya doğru olan meyil ve arzu, su ve toprağın özelliğidir. Gazap ise yükseklik, büyülenme ve zorbalık özelliğindedir. Bu da ateş ve havanın sıfatıdır. Cehennem temeli bu iki sıfattan oluşmuştur. Cehennem diğer mertebeleri bu iki sıfattan çoğalırlar. Hevâ ve gazap nefste zorunlu olarak bulunmaktadır. Bu sıfatların aslında faydalı tarafları da vardır. Hevâ sıfatı nefis için gerekli olan şeyleri alırken, gazap sıfatı zarar verecek şeylerden nefsi uzak tutar. Böylece nefis, kevn ü fesad aleminde (dünyada) varlığını sürdürerek terbiye edilir.

Ancak bu iki sıfatın dengeli olmasına dikkat etmelidir. Çünkü bu iki sıfatın eksikliği nefsin ve beden eksikliğine, fazlalığı ise akıl ve iman eksikliğine neden olur. Nefsin terbiyesinde bu iki sıfat itidal ve denge üzerinde olması gerekir. Bunun da ölçüsü şeriat kanunlarına uymaktır. Şeriat kanunlarına uyulursa hem iman ve akıl terakki eder, hem de her biri şeriatın emrettiği şekilde kendi alanında kullanılmış olur. Bu durumda Hakk'a riayet etme konusunda ruhsat değil takva yolu tercih

edilmiş olur. Şeriat ve takva bütün sıfatları dengede tutan bir terazidir. Böylece hayvani sıfatlar dengede tutulmuş olur.

Hevânın dengeli olması demek, kendi işine yarayacak faydalı şeyleri ihtiyaç zamanında zaruret miktarınca almasıdır. Eğer ihtiyaçtan fazlasına yönelirse açgözlülük, ihtiyaç zamanından önce ona meylederse hırs meydana gelir. Onun bu meyli hayatının sonraki dönemlerine yönelik olursa emel, eğer bu yöneliş değersiz şeylere doğru olursa alçaklık ve aşağılık olma durumunu ortaya çıkarır. Nefsin meyli, yüksek ve lezzetli şeylere olursa şehveti çoğalır, saklamak ve biriktirmek yönde olursa cimrilik meydana gelir. Bunlar bir çeşit israftır. İsrâf ise yanlıştır. “Çünkü Allah israf edenleri sevmez” (Enam, 6/141) buyrulmuştur. Fakirliğe düşmek korkusuyla infak etmekten kaçınmak da korkaklık demektir. Eğer hevâ sıfatının dengesi yaratıldığı özelliklerden eksiklik tarafına doğru yönelirse, onda dişilik özellikleriyle kaypaklık ortaya çıkar.

Gazap sıfatı orta dereceden fazla olursa kötü huy, kibir, düşmanlık, hiddet, öfke, bencillik, zorbalık, acelecilik, yalancılık, kendini beğenmişlik, övünme, büyülenme ve isyankarlık meydana gelir. Gazap bunlardan arındırılmazsa içinde kin meydana gelir. Gazap sıfatı olması gerekenden eksik olursa, bu sefer himmet ve gayret eksikliği, uyuşukluk, zillet ve acizlik meydana gelir.

Eğer hevâ ve gazap aynı zamanda her ikisi de fazla olursa haset ortaya çıkar. Çünkü hevâ sıfatı fazla olunca, bir kimsede gördüğü bir şeyin kendisinde de olmasını ister. Diğer taraftan gazap sıfatı fazla ise, o şeyin başkasında olmasını istemez. Bu da haset oluşun ifadesidir.

Bütün yerilmiş sıfatlar cehennem azap mertebelerinin kaynağıdır. Çünkü bu sıfatlar nefsi istila eder ve onu yenerlerse, nefis tabiatı gereği bozgunculuk, kötülük, öldürme, yağmalama ve eziyet gibi çeşitli kötülöklere sebep olur.

Melekler, Adem (as)'ın topraktan yaratıldığı bedenine baktıkları zaman, nefsin bu sıfatlarını görerek, “Orada bozgunculuk yapacak, kanlar akıtacak birini mi var edeceksin?” (Bakara, 2/30) dediler. Hakk Teâlâ da onlara “Ben şüphesiz sizin bilmediklerinizi bilirim” şeklinde cevap verdi. Gerçekten melekler nefsin kötü sıfatlarının şeriatın iksiri ile övölmüş, rahmani, ruhani ve meleki sıfatlara dönüştüröleceğini bilemediler.

Şeriat ve takva iksiri, hevâ ve gazap sıfatlarını nefste dengeli olarak tutarak onların şeriat dışında bir tasarrufta bulunmalarına engel olur. Böylece nefste

hayâ, cömertlik, cesaret, tevazu ortaya çıkar. Böylece nefs-i emmarelikten mutmainelik makamına yükselir ve ruh aydınlanmış olur.

Nefsin ve Ruhun Miracı

Necmeddîn-i Dâye (ks) Hazretleri, Mirsâdü'l – İbâd adlı eserinde nefsin miracı hakkında aşağıdaki ifadeleri yazmaktadır.

Nefs, ruh bineği ile ulvi ve sufli menzil ve mertebelerden geçerek Yüceler Yücesine miraç eder. *“O senden, Sen de O'ndan hoşnut olarak Rabbine dön!”* (Fecr, 89/28) hitabına hak kazanır.

Hevâ olmasaydı hiç kimse Allah'a gitmek için bir yol bulamazdı. Hevâ ve gazap nemrut sıfatlı nefsi kapan iki akbaba gibidir. Nemrut sıfatlı nefis ne zaman bu iki akbabaya binse akbabalar yüksekte beslendiklerinden yüzlerini yükseğe çeviriler. Böylece nemrut sıfatlı nefsi aşağılardan yüksek makamlara çıkarırlar. Benzer şekilde bu iki sıfat, yani hevâ ve gazap mutmainne olan nefse galip geldiklerinde, “Dön” hitabının lezzetini duydukları vakit, aşağılık şeyleri bırakıp yüzlerini yücelere çevirirler. Çünkü onların da asıl maksadı behimi ve hayvani zevk alemi değil, Hz. İzzet'e yakın olmaktır. Hevâ yücelere yöneldiği zaman bütünüyle aşk ve muhabbete dönüşür. Gazap yüzünü yücelere çevirdiğinde ise gayret ve himmet oluverir. Nefs aşk ve muhabbetle yüzünü Allah'a çevirse, gayret ve himmetle artık hiçbir makamda durmaz, O'ndan başka hiçbir şeye iltifat etmez. Bu iki alet ruh için Hz. İzzet'e ulaşmakta en iyi vesiledir.

Ruhun tek başına bu makama yükselmesi mümkün değildir. Fakat ruhun toprakla tanışıp ve unsurlarla olan evliliğinde (yani insan bedenine girmesi ile) nefis çocuğu dünyaya geldi. Nefsin de hevâ ve gazap olmak üzere iki özelliği vardır. Hevâ çok cahil, gazap ise çok zalimdir. Bu iki özelliğe, nefsi ve ruhu helak olmaktan kurtaran Allah'ın yardımı ve tefiki ulaştı. “Rabbinize dönün” emrinin cezbesinin kemendi nefsi ulvi aleme ve Hz. İzzet'e celbetti. Ruh akıllı bir biniciydi. Bilinen makama ulaştınca dizginini çekip durmak istedi. Fakat çok cahil ve çok zalim olan hevâ ve gazap sahibi nefis, divane bir kelebek gibi kendini Ehadiyet Celalinin mumunun ateşine vurdu. Mecazi varlığını terk ederek kolunu visal kandilinin boynuna doladı. Böylece kandil onun kelebek olan mecazi varlığını kendi hakiki kandilliğine dönüştürdü. Kemale eren, divane kelebek gibi mumun nuruna erişir.

Böylece “*Nefsini bilen Allah'ı da bilir*” hakikati ortaya çıkar. Yani kim nefsini kelebek (pervane) olarak tanırsa, onun kandilinin Hazreti Allah olduğunu bilir.

Nefsin Ayna Olması

Allah'ı bilme emanetinin yükünü yalnız insan yüklenmiştir. Bu nedenle varlıklar içinde ilahi uluhiyetin cemalini gösteren bir ayna, suret ve hakikat yönünden bütün sıfatlara mazhar olmayı sadece insan istemiştir. Zaten “*Allah Adem'i kendi suretinde yarattı*” hadisinde ifade edilen de bu manaya delalet eder. İnsan nefsinin hülâsası kalptir. Kalp bir ayna olup her iki alem onun kılıfıdır. Allah Teâlâ'nın Celal ve Cemal bütün sıfatları bu ayna vasıtasıyla zahir olur ki “*Biz onlara hem ufuklarda ve hem kendi nefislerinde delillerimizi göstereceğiz.*” (Fussilet, 41/53) buyurulmuştur. Bunu Necmeddîn-i Dâye Hazretleri bir şiirinde şöyle ifade etmektedir:

İns ü cânın vücûddan maksûdu âyinedir.

Her iki cihanda nazarın manzûru âyinedir.

Gönül, Şehinşâhın cemâlinin âyinesidir.

Her iki cihân bu aynanın perdesidir.

Ayna olmaya kabiliyeti bulunan insan nefsi terbiye edilerek, kemal mertebesine ulaşır. Bu durumda Allah'ın zati olan bütün sıfatlarını kendisinde müşahede eder. O zaman yaratılan her şeyin aslında kendi için olduğunu algılar. İşte o zaman “*Kendini bilen Rabbini de bilir.*” hakikatine erişir. Böylece hangi sırrın kendinde keramet ve üstünlük sağladığını iyice kavrar.

Dâye Hazretleri bunu aşağıdaki şiirinde ifade etmektedir:

Ey Adem! Nâme-i ilâhînin nüshası sensin,

Ve cemâl pâdişâhının âyinesi sensin.

Alemde her ne varsa senden hâriç değildir,

Her ne istersen kendinden iste ki hep sensin.

İnsan nefsinin saf bir ayna olması için uzun bir yoldan geçmesi gerekir. Bu da şeriat, tarikat ve hakikat üçlüsünün gerçekleştiği bir seyri sülûk ile mümkündür. Bu yolculuk tedricen ve adım adım olur. Bu yol birçok tehlikeleri barındırır. Bir hadiste “*İnsanlar altın ve gümüş madenleri gibidir*” ifade edilmiştir. Bunun

anlamı insan içindeki madeni güzel bir şekilde ortaya çıkararak ve ayna olma mertebesine ulaşıncaya kadar, adım adım terbiye edilerek istenilen hedefe ulaşılmalıdır.

İbn Arabi (ks)'ın Görüşleri

İbn Arabi Hazretleri Fütûhâtı Mekkiyye adlı eserinde bu konu hakkında aşağıdaki görüşleri ifade etmektedir.

İbn Arabi'ye göre Allah katında ancak bilinmiş olan şey zuhura gelir ve kul dileğine ancak istedikten sonra kavuşur.

Kudsi Hadis: *“Ey Ademoğlu! Eşyayı senin için, seni de kendim için yarattım.”*

Mademki insan hayat sahibidir, kendisi için halk olunan kemal sıfatlarını elde etmesi gerekir. Çünkü insanı Allah kemaliyle ruh, cisim ve nefis bakımından kendi sureti üzerinde yaratmıştır.

Allah Teâlâ “Tümel ruhu” herhangi bir şeyden olmaksızın yaratmıştır. Ona şöyle hitap etmiştir: *“Sen benim merbûbum (Rabbinin kulu), Ben senin Rabbinim. Sana kendi isim ve sıfatlarımı verdim. Binaenaleyh seni gören kişi Beni görmüş, sana itaat eden Bana itaat etmiş, seni bilen Beni bilmiş, seni bilmeyen ise Beni de bilmemiştir. Senin aşağında olan kimseler sana tabi olduğu gibi, sende Bana tabisin. Dolayısıyla sen elbisemsin, sen benim örtümsün, sen benim perdemsin.”*

Hakk Teâlâ ruh için nefsi kendisinden (ruhtan) ortaya çıkarmıştır. Nefs türeme yoluyla olan mefuldür. Ruh şöyle demiştir:

- Bu benim parçam, ben ise onun bütünüyüm. Tıpkı ben Senden (Hakk'tan) olduğum halde, Sen benden değilsin.

Ruh şöyle demiştir:

- Rabbinim! Senin vasıtan ile konuştum. Kuşkusuz beni sen terbiye ettin, yardım ve terbiye sırrını benden gizledin ve onun bilgisini sadece kendini ayırdın. Benim yardımımı da sahip olduğum bu mülkten (nefs) perdele ki ben seni bilemediğim gibi o da beni bilemesin.

Bunun üzerine Hakk nefiste kabul edicilik ve muhtaçlık niteliğini yaratmış, akli ise mukaddes ruha vezir yapmıştır.

Sonra ruh nefse dönmüş ve ona şöyle demiştir:

- Ben kimim?

Nefs cevap vermiş:

- Rabbimsin! Hayatım sana bağılı olduğu gibi bekâm da sana bağılıdır.

Hakk, ruhun karşısında hevâyı (arzu gücü), aklın karşısında ise şehvet (arzu) gücünü yaratmış, şehveti, hevânın veziri yapmıştır. Nefste genel olarak kendisine gelen her şeyi kabul etme özelliğı yaratmıştır. Böylece nefs, her birisinin azametli veziri olan iki güçlü rab (ruh ve hevâ) arasında bulunmuştur. Vezirleri şehvet ve akıldır. Söz konusu iki rab'den her biri, sürekli olarak nefsi kendisine çağırır. Gerçekte ise hepsi Allah katındandır, *"Hepsi Allah katındandır"* (Nisa, 4/78). Başka bir ayette ise *"Şunlara ve bunlara Rabbinin ihsanından yardım ederiz."* (İsra, 17/20) buyurulmuştur. Bu nedenle nefs, başkalaştırma ve temizlenme mahalli olmuştur. *"Allah ona (nefse) iyilik ve kötülüğü ilham etmiştir."* (Şems, 91/8) Bu ayetin öncesinde de *"Nefse ve onu düzenleyene yemin olsun ki"* (Şems, 91/7) buyurulmuştur. Nefs hevânın çağrısına karşılık verirse başkalaşma, ruhun davetçisine karşılık verirse din ve birleme itibarıyla temizlenme meydana gelir.

Ruh bağırdığı fakat kendisine kimsenin karşılık vermediğini görünce şöyle der:

- Mülkümü davetime icabetten kim engelliyor?

Vezir (akıl) şöyle der:

- Senin karşında, kendisine itaat edilen güçlü otorite sahibi hevâ adında bir hükümdar vardır. Onun lütufları peşindir. Bütün süsüyle ve ziynetiyle dünya ona aittir. Nefse kendi mertebesini açmış onu davet etmiş, nefs te bu davete karşılık vermiş ve icabet etmiştir.

Bunun üzerine ruh şikayetle Allah'a yönelir, böylelikle kulluğı sabit olmuştur. Allah Teâlâ'nın istediğı de zaten buydu.

Yorum ve Eleştirileriniz için : oryanmh@gmail.com

[Ana Sayfa](#)

[Tasavvuf Sohbetleri](#)